

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΡΩΣΙΑ

Στο παρόν έγγραφο περιγράφονται συνοπτικά οι δυνατότητες για την επίλυση εμπορικών διαφορών μεταξύ αλλοδαπών και εγχώριων εταιρειών στην Ρωσία ως εξής:

1) **Τακτικά Διαιτητικά Δικαστήρια – Арбитражный суд¹**: Σύμφωνα με το άρθρο 127 του Συντάγματος της Ρωσικής Ομοσπονδίας, τα διαιτητικά δικαστήρια, συνιστούν αυτοτελή κλάδο του δικαστικού συστήματος της χώρας, με κατ' εξοχήν αρμοδιότητα την επίλυση εμπορικών διαφορών μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων (ημεδαπών ή αλλοδαπών) αλλά και μεταξύ των τελευταίων και του δημοσίου.

Το σύστημα των Διαιτητικών Δικαστηρίων στην Ρωσία περιλαμβάνει 4 επίπεδα: α) Τα Διαιτητικά Δικαστήρια σε κάθε Ομοσπονδιακή Περιφέρεια (субъект Российской Федерации) β) Τα Διαιτητικά Εφετεία με αρμοδιότητα σε ευρύτερες περιοχές της Ρωσικής Ομοσπονδίας γ) Τα Διαιτητικά Ακυρωτικά Δικαστήρια των 10 διαμερισμάτων (округ) της Ρωσικής Ομοσπονδίας και τέλος δ) το Ανώτερο Διαιτητικό Δικαστήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας (Высший Арбитражный Суд Российской Федерации)

Το πεδίο αρμοδιότητας των εν λόγω δικαστηρίων ορίζεται στον Ομοσπονδιακό Νόμο για τα Διαιτητικά Δικαστήρια στην Ρωσική Ομοσπονδία² και στον Κώδικα Δικονομίας των Διαιτητικών Δικαστηρίων³.

Ένα μειονέκτημα της εν λόγω διαδικασίας συνιστά το γεγονός ότι το Ρωσικό δίκαιο δεν αναγνωρίζει την αρχή του δεδικασμένου, κάτι που καθιστά επισφαλή την πρόβλεψη της έκβασης μιας υπόθεσης. Παρά ταύτα, ορισμένες αποφάσεις των ανώτερων περιφερειακών δικαστηρίων θεωρείται ότι συνιστούν γενικά δικαστικό προηγούμενο και λαμβάνονται ευρύτατα υπόψη. Ικανή διασφάλιση έως ένα βαθμό συνιστά επίσης και το γεγονός ότι το εγχώριο σύστημα προβλέπει διάφορες δυνατότητες έφεσης της απόφασης ενός δικαστηρίου.

2) **Ad hoc και Μόνιμα Διαιτητικά Όργανα⁴ - Δικαστήρια⁵**: Οι εν λόγω θεσμοί διαιτησίας – σε αντίθεση με τα προαναφερόμενα τακτικά διαιτητικά

¹ Πρβλ. www.arbitr.ru. Εκ προοιμίου επιστάται η προσοχή στην σύγχυση που προκαλεί η χρήση του όρου «διαιτητικά» και για τα τακτικά δικαστήρια εμπορικών διαφορών αλλά και για τα ad – hoc (βλέπε παρακάτω)

² Федеральный Конституционный Закон об Арбитражных Судах в Российской Федерации 28.4.1995

³ Арбитражный процессуальный кодекс РФ (АПК РФ) от 24.07.2002 N 95-ФЗ

⁴ Στην ιστοσελίδα του εξειδικευμένου περιοδικού για τη διαιτησία «Третейский суд» περιέχεται μεταξύ άλλων και κατάλογος των διαιτητικών δικαστηρίων της Ρωσίας.

⁵ Τα διαιτητικά όργανα αναφέρονται στην ρωσική επίσης ως δικαστήρια και μάλιστα υπό τον συνοπτικό όρο «Δικαστήρια Τρίτου Μέρους - Третьейский суд». Αποτελούν διαιτητικά όργανα υπό την κλασική έννοια που χρησιμοποιείται στη Δύση και δεν θα πρέπει να συγχύζονται με τα τακτικά διαιτητικά δικαστήρια της προηγούμενης παραγράφου.

δικαστήρια - επιλαμβάνονται υποθέσεων επί τη βάση, και μόνο, ειδικού συμφωνητικού ή ειδικής ρήτηρας στο συμβόλαιο που συνδέει τα μέρη της διαφοράς⁶.

Πλέον δημοφιλές και καθιερωμένο δικαστήριο αυτού του τύπου συνιστά το Διεθνές Δικαστήριο Εμπορικής Διαιτησίας του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου της Ρωσίας (ΔΔΕΔ)⁷ - Международный коммерческий арбитражный суд при Торгово-промышленной палате Российской Федерации. Το νομικό του υπόβαθρο περιγράφεται κατά βάση στον Ομοσπονδιακό Νόμο για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία του 1993⁸, το οποίο ακολουθεί το πρότυπο του UNCITRAL Model Law⁹.

Σύμφωνα με τη παράγραφο 2 των κανόνων λειτουργίας του ΔΔΕΔ¹⁰ το εν λόγω όργανο επιλαμβάνεται διαφορών, οι οποίες προκύπτουν από συμβατικές ή άλλες αστικής φύσεως σχέσεις που συνδέονται με το εξωτερικό εμπόριο ή άλλου είδους διεθνείς επιχειρηματικές δραστηριότητες, των οποίων το επίκεντρο όσον αφορά ένα τουλάχιστον από τα μέρη της διαφοράς βρίσκεται στο εξωτερικό, επίσης διαφορές μεταξύ επιχειρήσεων ξένων συμφερόντων, Διεθνών Ενώσεων και Οργανισμών που εδρεύουν στην επικράτεια της Ρωσικής Ομοσπονδίας, μεταξύ του προσωπικού/μελών αυτών και τέλος μεταξύ αυτών των επιχειρήσεων ξένων συμφερόντων και άλλων νομικών προσώπων υποκείμενων στο Ρωσικό δίκαιο.

Όσον αφορά στο αντικείμενο των διαφορών, αυτές δύναται να αφορούν την πώληση (παράδοση) αγαθών, τις σχέσεις εργασίας, ανταλλαγή αγαθών / υπηρεσιών, μεταφορά αγαθών και προσώπων, εμπορική εκπροσώπηση και αντιπροσωπεία, μακροχρόνια μίσθωση (leasing), ανταλλαγή προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας, κατασκευή βιομηχανικών μονάδων, αδειοδότηση δραστηριοτήτων, επενδύσεις, τραπεζικές δραστηριότητες, ασφάλειες και άλλες μορφές επιχειρηματικής συνεργασίας.

Ιδιαίτερο στοιχείο συνιστά η δυνατότητα αποδοχής εκ μέρους του ΔΔΕΔ της εκδίκασης υποθέσεων που προκύπτουν από διεθνείς Συμβάσεις.

Η διαδικασία εκδίκασης διαρκεί 180 ημέρες από την σύσταση του δικαστηρίου, μεταξύ καταλόγου διαιτητών που εγκρίνει το Προεδρείο του ΔΔΕΔ για πέντε χρόνια. Γενικά το ΔΔΕΔ διεκπεραιώνει πάνω από 200 υποθέσεις το χρόνο και διαθέτει ήδη αρκετή εμπειρία στην επίλυση εμπορικών διαφορών. Η διαδικασία που εφαρμόζει είναι πλέον καθιερωμένη και θεωρείται ταχύτερη αλλά και φθηνότερη¹³ από την ξένη διαιτησία (βλέπε παρακάτω). Οι υποθέσεις εκδικάζονται συνήθως στην Ρωσική, ωστόσο υπάρχει η δυνατότητα η ακροαματική διαδικασία να λάβει χώρα σε ξένη γλώσσα με τη μεσολάβηση μεταφραστών. Το δικαστήριο δέχεται επίσης την υποβολή εγγράφων στην Αγγλική δίχως μετάφραση. Η αποφάσεις του εν λόγω δικαστηρίου είναι γενικά τελεσίδικες. Εξαιρέσεις υπάρχουν σε λίγες και συγκεκριμένες περιπτώσεις πχ η περίπτωση άκυρης ρήτηρας ανάθεσης δικαιοδοσίας, η περίπτωση που η απόφαση καταστρατηγεί καταφανώς θεμελιώδη κανόνα δικαίου

⁶ Στα περί θεμελίωση της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων τυγχάνουν εφαρμογής τα διαλαμβανόμενα στα σχετικά άρθρα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας - European Convention on International Trade Arbitration (Geneva, 1961) και της Σύμβασης για την Αναγνώριση και Εκτέλεση Αλλοδαπών Διαιτητικών Αποφάσεων - Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. (New York, 1958)

⁷ <http://www.tpprf-mkac.ru>

⁸ Закон о Международном Коммерческом Арбитраже 7.7.1993

⁹ Διαφορές μεταξύ Ρώσων υπηκόων διέπονται από διαφορετικούς κανόνες.

¹⁰ Rules of the International Commercial Arbitration Court at the Chamber of Commerce and Industry of the Russian Federation

¹¹ Βλέπε παρ. 24 των κανόνων λειτουργίας του ΔΔΕΔ

¹² Επισημαίνονται μεταξύ αυτών τα ονόματα των κ.κ. Σπυρίδωνα Μπασινά, δικηγόρου Βιέννης και Ευάγγελου Βασιλακάκη, καθηγητή Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του ΑΠΘ. (πρβλ <http://www.tpprf-mkac.ru>)

¹³ Πληροφορίες αναφορικά με το κόστος περιέχονται στην ιστοσελίδα του ΔΔΕΔ <http://www.tpprf-mkac.ru/en/expenses/expenses2>

κλπ. Ωστόσο το ΔΔΕΔ δεν δύναται να διατάξει την εκτέλεση των αποφάσεων που λαμβάνει, έργο το οποίο ως εκ τούτου επαφίεται στα τακτικά διαιτητικά δικαστήρια της πρώτης παραγράφου.

Το Διεθνές Δικαστήριο Εμπορικής Διαιτησίας του Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου της Ρωσίας έχει συνάψει Συμφωνίες¹⁴ με αντίστοιχους θεσμούς άλλων κρατών με αντικείμενο την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών όσον αφορά στις δραστηριότητες του εκάστοτε δικαιοδοτικού οργάνου της κάθε χώρας, διοργάνωση σεμιναρίων και συνεδρίων κλπ. Επίσης οι εν λόγω Συμφωνίες περιέχουν τις περισσότερες φορές και πρότυπο ρήτρας ανάθεσης της αρμοδιότητας επίλυσης διαφοράς στο εκάστοτε διαιτητικό δικαστήριο, η οποία προτείνεται για συμπερίληψη στα συμβόλαια μεταξύ επιχειρήσεων των αντίστοιχων χωρών.

3) Υποχρεωτική Δικαιοδοσία: Πέραν των ως άνω περιπτώσεων εθελοντικής προσφυγής στα εδώ δικαστήρια, υπάρχουν και οι περιπτώσεις υποχρεωτικής εκδίκασης υποθέσεων από τα Ρωσικά και μόνο δικαστήρια, οι οποίες αφορούν για παράδειγμα σε φορολογικές διαφορές με το κράτος καθώς και σε πτωχεύσεις Ρωσικών εταιρειών, περιπτώσεις όπου βέβαια τυγχάνει εφαρμογής υποχρεωτικά το Ρωσικό δίκαιο.

4) Εισαγγελία - Προкуратура: Η εισαγγελία δύναται γενικά να επιληφθεί εμπορικών υποθέσεων μόνο στην περίπτωση που αυτές εμπλέκουν όργανα της κρατικής εξουσίας, δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς κλπ¹⁵ ή θίγουν δικαιώματα και ελευθερίες των πολιτών. Η εξουσία του εισαγγελέα του επιτρέπει ενίοτε και στα πλαίσια της εκάστοτε συγκεκριμένης διαδικασίας, να εκκινήσει μια υπόθεση με πρωτοβουλία του ή να παρέμβει σε ήδη υφιστάμενη ως τρίτο μέρος αλλά και ακόμα και αιτηθεί της ακύρωσης μιας τελεσίδικης υπόθεσης για του ίδιους λόγους που σημειώθηκαν παραπάνω.

5) Άλλοι Εξειδικευμένοι Δημόσιοι Φορείς: Πέραν των γενικών αρμοδιοτήτων της Εισαγγελίας, υπάρχουν διάφορα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας τα οποία διαθέτουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν άμεσα το δίκαιο ή και να παρεμβαίνουν ως τρίτα μέρη σε ορισμένες πτυχές μιας εμπορικής διαφοράς όπως για παράδειγμα οι φορολογικές αρχές¹⁶, το Τελωνείο¹⁷, η Ανεξάρτητη Αρχή Ανταγωνισμού¹⁸ (σε περιπτώσεις πχ παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού, προστασίας του καταναλωτή, παραπλανητικής διαφήμισης κλπ)

6) Εφαρμογή αποφάσεων αλλοδαπών δικαστικών και διαιτητικών οργάνων στην Ρωσία.

α) Δικαστικές αποφάσεις: Γενικά οι αποφάσεις αλλοδαπών δικαστηρίων δεν αναγνωρίζονται στην Ρωσία, εκτός και αν υφίσταται σχετική διμερής Συμφωνία. Πρόσφατη απόφαση Ρωσικού δικαστηρίου έκανε δεκτή την περίπτωση αναγνώρισης και εφαρμογής εκ μέρους του απόφασης από δικαστήριο άλλης χώρας, η οποία δέχεται επίσης την εφαρμογή αντίστοιχης Ρώσικης απόφασης στο εσωτερικό της με βάση την αρχή της αβροφροσύνης.

β) Διαιτητικές αποφάσεις: Η Ρωσία είναι μέλος της Σύμβασης για την Αναγνώριση και Εκτέλεση Αλλοδαπών Διαιτητικών Αποφάσεων - Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. (New York, 1958) και επομένως τα δικαστήρια αυτής είναι υποχρεωμένα να εφαρμόζουν διαιτητικές

¹⁴ Πρβλ πρότυπα τέτοιων Συμφωνιών στην ιστοσελίδα του ΔΔΕΔ

¹⁵ Πρβλ Федеральный закон "О прокуратуре Российской Федерации" (<http://genproc.gov.ru>)

¹⁶ <http://www.nalog.ru>

¹⁷ <http://www.customs.ru>

¹⁸ <http://www.fas.gov.ru>

αποφάσεις, αλλοδαπών οργάνων. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα έχει γίνει ιδιαίτερα δημοφιλής η διευθέτηση διαφορών μεταξύ Ρώσων επιχειρηματιών υψηλού προφίλ μέσω διεθνούς διαιτησίας, σε πόλεις όπως το Λονδίνο, τη Στοκχόλμη, το Παρίσι και τη Νέα Υόρκη. Όσον αφορά στο εφαρμοστέο δίκαιο, τις περισσότερες φορές προτιμάται αλλοδαπό δίκαιο, το οποίο είναι σχετικά καθιερωμένο και εξυπηρετεί και τις δύο πλευρές, ενώ αντίθετα το Ρωσικό εμπορικό δίκαιο στερείται ακόμα βασικών εννοιών της διεθνούς εμπορικής πρακτικής.

7) **Εξωδικαστική επίλυση διαφορών – Μεσολάβηση:** Επίλυση διαφοράς με βάση τη διαμεσολάβηση λαμβάνει χώρα μόνο επί τη βάση προηγούμενης σχετικής συμφωνίας μεταξύ των μερών μιας διαφοράς. Η εν λόγω διαδικασία είναι σχετικά πρόσφατη και βασίζεται στον Ομοσπονδιακό Νόμο για την Εναλλακτική Διαδικασία Ρύθμισης Διαφορών με τη Συμμετοχή Μεσολαβητή¹⁹, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ μόλις την 1.1.2011. Στο πλαίσιο αυτού έχουν ήδη κάνει την εμφάνισή τους σειρά επαγγελματικές ενώσεις διαμεσολαβητών²⁰, ενώ ενίοτε και τα επιμελητήρια προσφέρουν τέτοιες υπηρεσίες.

* ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **U.S. Department of Commerce International Trade Administration, Office for Eastern Europe, Russia and Independent States**, “Handbook on Commercial Dispute Resolution in the Russian Federation – A Guide for Business On Navigating The Russian Legal System For Resolution of Business Disputes”, July 2000

¹⁹ Федеральный закон «Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации)» от 27 июля 2010 года №193-ФЗ

²⁰ Πρβλ. για παράδειγμα: www.profmediator.ru, <http://mediatorclub.ru>, <http://www.institute-mediation.com>, <http://www.msmrus.ru>, κλπ.